

Факультет
агротехнологій та
природокористування

Сумський національний аграрний університет
Факультет агротехнологій та природокористування

ЕКСПЛІКАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ ВИБІРКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ХВОРОБИ ДЕКОРАТИВНИХ, ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН ТА
ПОЛЕЗАХИСНИХ ЛІСОВИХ СМУГ»

1. Профіль дисципліни

Кафедра захисту рослин ім. А.К. Мішньова	Освітній ступінь – бакалавр Галузь знань: 20 «Аграрні науки та продовольство» Спеціальність: 202 «Захист і карантин рослин» Освітньо-професійна програма «Захист і карантин рослин» першого (бакалаврського) рівня Кількість кредитів – 5,0 Загальна кількість годин – 150 Рік підготовки, семестр – за вибором здобувача (<i>рекомендовано 7-8 семестр</i>) Компонент освітньої програми: вибіркова Цикл підготовки: професійний Мова викладання: українська
---	--

2. Інформація про викладачів

Викладач/Координатор освітнього компонента	Букдуланюк Алла Олександрівна
Профайл викладача -	https://agro.snau.edu.ua/kafedri/kafedra-zaxistu-roslin-im-docenta-mishnova-a-k/sklad-kafedri/burdulanyuk-alla-oleksandrivna/
Контактна інформація	кабінет 23 корпусу кафедри захисту рослин ел. адреса: Burdalla@ukr.net
Консультації:	очна – вівторок, четверг 13 ⁰⁰ -14 ⁰⁰ ; онлайн через Zoom, Viber - щосереди 13 ⁰⁰ -14 ⁰⁰ ;
Сторінка курсу в Moodle	https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/index.php?categoryid=106&browse=courses&perpage=20&page=2

3. Анотація до дисципліни

Хвороби декоративних, лікарських рослин та полезахисних лісових смуг – дисципліна, що вивчає причини виникнення та типи хвороб декоративних та лікарських рослин і також полезахисних лісових смуг, головні положення теорій патогенезу, епіфітотіології, імунітет рослин, основи систематики та біолого-екологічні особливості

збудників хвороб, сучасні методи діагностики, засоби та заходи захисту рослин від збудників хвороб.

Вивчення основ дисципліни дозволить майбутнім фахівцям отримати знання щодо збудників хвороб декоративних, лікарських рослин та полезахисних лісових смуг; систематика, біологія, морфологія, сучасні методи діагностики хвороб, патогенез та динаміка хвороб рослин, сучасний підхід до захисту рослин від збудників хвороб..

4. Мета та цілі дисципліни

Метою вивчення дисципліни є: захисної системи рослин від фітопатогенів та несприятливих факторів навколишнього середовища, на основі знання методів діагностики хвороб, біології збудників хвороб.

У результаті вивчення дисципліни “ Хвороби декоративних, лікарських рослин та полезахисних лісових смуг ” студенти повинні знати: причини виникнення хвороб рослин, сутність хвороби, особливості перебігу патологічного процесу у хворій рослині, типи хвороб, класифікацію хвороб, причини неінфекційних хвороб, основні збудники хвороб декоративних та квіткових рослин, сучасні методи діагностики хвороб, засоби та заходи захисту рослин від збудників хвороб.

Вміти: визначати типи хвороб рослин, діагностувати хвороби та ідентифікувати патогенів, прогнозувати появу та поширення хвороб, обґрунтовувати заходи по обмеженню розвитку хвороб.

ДРН 1. Використовувати у сфері захисту і карантину рослин знання щодо основ систематики, біології та екології основних груп організмів ентомофагів, патогенів та антагоністів найважливіших шкідників сільськогосподарських культур

ДРН 2. Знати причини виникнення хвороб рослин, типи хвороб рослин, головні положення теорій патогенезу, епіфітотіології, імунітету рослин.

ДРН 3. Знати основи систематики та біолого-екологічні особливості збудників хвороб, сучасні методи діагностики хвороб, засоби та заходи захисту рослин від збудників хвороб.

ДРН 4. Вміти визначати типи хвороб рослин, діагностувати хвороби та ідентифікувати патогенів, прогнозувати появу та поширення хвороб, обґрунтовувати заходи по обмеженню розвитку хвороб.

5. Організація навчання

5.1. Формат дисципліни

Дисципліна викладається очно для денної форми навчання, хоча за необхідності (карантинні обмеження, тощо) може викладатися дистанційно через систему Moodle та додатків ZOOM, Classroom, Google Meet тощо. Можливим є поєднання очного та дистанційного форматів викладання дисципліни.

5.2. Тематичний план початкової дисципліни

Теми, що будуть розглянуті в межах вибіркового освітнього компоненту
Модуль 1. Хвороби декоративних та квіткових рослин та заходи з обмеження їх розвитку
Тема 1. Хвороби айстри, мальви, віоли, календули, петунії, бегонії, пеларгонії, ротиків, чорнобривців та заходи з обмеження їх розвитку
Тема 2. Хвороби багаторічних квіткових рослин закритого ґрунту та заходи з обмеження їх розвитку.
Тема 3. Хвороби троянди та хризантеми
Тема 4. Хвороби багаторічних квіткових рослин відкритого ґрунту та заходи з обмеження їх розвитку
Тема 5. Хвороби цибулинних і бульбоцибулинних квіткових рослин та заходи з обмеження їх розвитку
Тема 6. Хвороби жоржини, півників, півонії та флокса
Тема 7. Хвороби гладіолуса, гіацинта та тюльпана

Тема 8. хвороб гілок та стовбурів листяних порід
Тема 9. Кореневі та стовбурові гнилі листяних порід та заходи з обмеження їх розвитку
Тема 10. Кореневі та стовбурові гнилі хвойних порід
Модуль 2. Хвороби полезахисних лісових смуг та заходи з обмеження їх розвитку
Тема 11: Вилягання, гниль сіянців, хвороби типу "шютте"
Тема 12: Хвороби, що викликаються іржастими грибами, випрівання, плісені, удушення сіянців хвойних порід. Борошниста роса, плямистості та інші хвороби листя деревних порід
Тема 13: Хвороби листя сіянців основних листяних порід
Тема 14: Судинні хвороби деревних порід. Некрозні хвороби деревних порід
Тема 15: Неінфекційні фактори і причини, які викликають хвороби полезахисних лісових смуг
Тема 16: Хвороби плодів і насіння. Система заходів боротьби із збудниками хвороб
Тема 17: Ракові хвороби хвойних порід. Ракові хвороби листяних порід
Тема 18: Кореневі гнилі деревних рослин
Тема 19: Стовбурові гнилі деревних рослин
Тема 20: Судинні хвороби деревних порід. Захист рослин від судинних хвороб
Тема 21: Особливості гниття деревини
Модуль 3. Хвороби лікарських рослин та заходи з обмеження їх розвитку
Тема 22. Хвороби валеріани лікарської та хмелю
Тема 23. Хвороби горицвіту весняного, алтеї лікарської, м'яти перцевої, наперстянки та шавлії лікарської.
Тема 24. Хвороби лаванди, базиліку звичайного, шипшини та троянди ефіроолійної.
Тема 25. Хвороби анісу, тмину та коріандрю
Тема 26. Хвороби женьшеню та лимоннику китайського
Тема 27. Хвороби рицини і ріпаку
Тема 28. Хвороби барбарису, липи та берези
Тема 29. Хвороби глоду, черемхи, горобини та обліпіхи.

5.3. Методи викладання та форми навчання

Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем під час аудиторних занять, консультацій)	<ul style="list-style-type: none"> - словесні (навчальна лекція, бесіда, розповідь, пояснення, навчальна дискусія); - наочні (демонстрація, ілюстрація, презентація); - практичні (вправа, дослід, практична робота); - за логікою викладу (індукція, дедукція); - за рівнем пізнавальної активності (пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемний виклад, частково-пошукові, дослідницькі); - інтерактивних методів навчання (інтерактивні технології колективно-групового та кооперативного навчання: загальне коло, мікрофон, незавершені ідеї, мозковий штурм, casemетод, робота в малих групах, діалог, синтез думок, спільний проект, пошук інформації, коло ідей); - нетрадиційні методи навчання (викладач як модератор, ігрове проектування).
Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати студент самостійно)	<ul style="list-style-type: none"> Уважне читання конспектів і продумування проблемних питань лекцій, рішення завдань; - відвідування бібліотеки, робота з різноманітною літературою, ведення записів, конспектів; - обговорення навчального матеріалу з іншими студентами без участі викладача; - підготовка доповідей, повідомлень, реферату,

	презентацій; - виконання індивідуального завдання; використання ПК
--	--

5.4. Система оцінювання та вимоги

Загальна система оцінювання дисципліни	Максимально студент може отримати 100 балів за пройдений курс																				
Система оцінювання кожної активності здобувача вищої освіти	<p>При оцінюванні за освітнім компонентом використовується безперервне оцінювання – це поєднання сумативного та формативного оцінювання. Безперервне оцінювання застосовується з метою встановлення зворотного зв'язку зі студентами та сумативного оцінювання з фіксуванням оцінок. Обов'язковою умовою є, щоб метод оцінювання дозволяв перевірити, досягнуті чи ні встановлені результати навчання. Для цього і використовуються декілька методів одночасно.</p> <p><i>Сумативне оцінювання</i> – підбиває підсумки навчальної діяльності студента у певний момент часу, зазвичай у кінці модулів (модуль 1, модуль 2), атестація та/або заліку. Сумативне оцінювання можна описати, як оцінювання по закінченні курсу, яке дозволяє визначити рівень досягнень студента, що підсумовує певний етап навчання.</p> <p>Формативне оцінювання є джерелом інформації про успішність засвоєння результатів навчання як для викладачів, так і для самих здобувачів. Формативне оцінювання, як правило, проводиться в ході вивчення ОК. Результати виконання здобувачами оціночних завдань допомагають викладачу при прийнятті рішень щодо характеру подальшого навчання.</p> <p>Шкала оцінювання: національна та ECTS</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Сума балів за всі види навчальної діяльності</th> <th colspan="2">Оцінка за національною шкалою</th> </tr> <tr> <th>для екзамену, курсового проекту (роботи), практики</th> <th>для заліку</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>90 – 100</td> <td>в дмінно</td> <td rowspan="5">зараховано</td> </tr> <tr> <td>82-89</td> <td rowspan="3">добре</td> </tr> <tr> <td>75-81</td> </tr> <tr> <td>69-74</td> </tr> <tr> <td>60-68</td> <td>задовільно</td> </tr> <tr> <td>35-59</td> <td>незадовільно з можливістю повторного складання</td> <td>не зараховано з можливістю повторного складання</td> </tr> <tr> <td>1-34</td> <td>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</td> <td>не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</td> </tr> </tbody> </table>	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку	90 – 100	в дмінно	зараховано	82-89	добре	75-81	69-74	60-68	задовільно	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою																				
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку																			
90 – 100	в дмінно	зараховано																			
82-89	добре																				
75-81																					
69-74																					
60-68	задовільно																				
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання																			
1-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни																			
Критерії оцінювання	Підсумковий контроль результатів навчання здійснюється на підставі проведення заліку за однією із форм (тестування, усного опитування, написання письмової роботи) за програмою навчальної дисципліни. Підсумкова оцінка з двох блоків дисципліни розраховується як сума балів, отриманих під час заліку та балів, отриманих під час поточного контролю. Підсумкові завдання дозволяють																				

	<p>перевірити розуміння студентом програмного матеріалу. Тестові питання теоретичного та практичного спрямування передбачають вирішення практичних професійних завдань й дозволяють діагностувати рівень підготовки студента та рівень його компетентностей з навчальної дисципліни. Результати складання заліку фіксується у залікову відомість, заліковій книжці, індивідуальному плані студента.</p>
--	---

6. Пререквізити

Попередні вимоги до опанування або вибору початкової дисципліни: без обмежень.

7. Література необхідна для вивчення навчальної дисципліни

Основні джерела

Підручники, посібники

1. Бурдуланюк А.О. Рожкова Т.О., Татарінова В.І. Хвороби ползахисних лісових смуг. Навчально-методичний посібник (конспект лекцій, завдання для лабораторно-практичних занять та самостійної роботи студента) для студентів 4 курсу та 2 с.т. факультету Агротехнологій та природокористування, спеціальності 202 «Захист і карантин рослин» ОС «Бакалавр» – Суми: Сумський національний аграрний університет, 2019. 112 с.
2. Защита растений от болезней / Под ред. В.А. Шкаликowa.- М.: Колос, 2009.- 248 с.
3. Кирик М.М., Піковський М.Й., Дудченко В.В., Дудченко Т.В. Хвороби кореневої системи рослин // Методичний посібник для студентів із спеціальності 8.130104-“Захист рослин“. – К.: Вид. Центр НУБіП України, 2010. – 163 с.
4. Колодійчук В. Д. Практикум із сільськогосподарської фітопатології: навч. посібник / В. Д. Колодійчук, А. І. Кривенко, Н. І. Шушківська. - К. : Центр учбової л-ри, 2013. - с.230.
5. Марков І.Л. Практикум із сільськогосподарської фітопатології: для студ. агроном. спец. вищ. аграрних закладів освіти III-IV рівнів акредитації / І. Л. Марков. - К. : ННЦ "Ін-т аграр. економіки", 2011. – 527 с.
6. Марков І.Л. Довідник із захисту польових культур від хвороб та шкідників / І. Л. Марков, М. Б. Рубан. - К. : ТОВ "Компанія "Юнівест Медіа", 2014. - 384 с.
7. Марков І.Л. Фітопатологія: Підручник / І.Л. Марков, О.В. Башта, Д.Т. Гентош, В.А. Глим'язний, О.П. Дерменко, Є.П. Черненко;/ за редакцією І.Л. Маркова. – К.: Фенікс, 2016. – 490 с.;
8. Марютін Ф.М. Фітопатологія: навчальний посібник / Марютін Ф.М., Пантелєєв В.К., Білик М.О. – Харків: Еспада, 2008 – 552 с.
9. Пересыпкин В.Ф. Атлас болезней полевых культур / В.Ф. Пересыпкин – [2-е изд.] – Киев: Урожай, 1989 – 216 с.
10. Пересыпкин В.Ф. Сільськогосподарська фітопатологія / В.Ф. Пересыпкин – Київ: Аграрна освіта, 2000. – 415 с.
11. Піковський М.Й., Кирик М.М. Хвороби квіткових і декоративних культур / Методичний посібник для студентів зі спеціальності 6.090105-Захист рослин. – К.: «ЦП “КОМПРИНТ”». – 2012. – 108 с.
12. Піковський М.Й., Кирик М.М., Дудченко В.В. Діагностика хвороб рослин / Методичний посібник для студентів із спеціальності 8.130104-“Захист рослин“. – К.: Вид. Центр НУБіП України, 2009. – 38 с.
13. Хвороби квіткових і декоративних рослин: навчальний посібник для підготовки бакалаврів із спеціальності 202- захист і карантин рослин / М. М. Кирик, В.К. Шевчук, М.Й. Піковський [та ін.]. - К. : ЦП "Компринт", 2017. - 450с.
14. Татарінова В.І. Хвороби лікарських рослин: Практикум до проведення лабораторно-практичних занять та самостійної роботи для студентів напрямку підготовки 6.090105

- “Захист рослин” / В.І.Татарінова, Т.О.Рожкова, А.О.Бурдуланюк, О.М.Бакуменко – Суми: СНАУ, 2017 рік. – 89 ст.
15. Ганькович Н.М., Горошко В.В., Кривуненко В.П. Особенности реакции эхинацеи пурпурной на применяемые средства защиты от вредителей и болезней / С эхинацеей в третье тысячелетие. Полтава, 2003. С. 24—70.
 16. Защита растений от болезней. 3-е изд., испр. и доп. / В.А. Шкаликов, О.О. Белошапкина, Д.Д. Букреев и др. М.: Колос., 2010. 404 с.
 17. Казенас Л.Д. Болезни диких плодовых и ягодных растений. Алма-Ата: Кайнар, 2001. 142 с.
 18. Князева Т.П., Стройков Ю.М. Болезни лекарственных и эфирномасличных культур. М.: МСХА, 2001. 68 с.
 19. Минкевич И. И., Дорофеева Т. Б., Ковязин В. Ф. Фитопатология. Болезни древесных и кустарниковых пород: Учебное пособие / Под общ. ред. И. И. Минкевича. — СПб.: Издательство «Лань», 2011. — 160 с.
 20. Diagnosis of seed pathologies of fungal etiology and identification of their pathogens. Educational Edition. Authors: M.M. Kyryk; M.Y. Pikovskyi; S.S. Azaiki. – K.: Phoenix, 2008. – 28 p.
 21. Kyryk M.M., Pikovskyi M.Y., Azaiki S. Diseases of flower and decorative crops. Methodical manual for students with a specialization in 6.090105-Plant Protection. – Kyiv, 2014. – 125 p.
 22. Methodical manual for Practical Studies of General and Agricultural Phytopathology. Educational Edition for students of plants protection speciality. Authors: M.M. Kyryk; S.S. Azaiki; M.Y. Pikovskyi. — K.: Phoenix, 2008. – 76 p.
 23. Methodical manual for Practical Studies of General and Agricultural Phytopathology. Educational Edition for students of plants protection speciality. Authors: M.M. Kyryk; S.S. Azaiki; M.Y. Pikovskyi. — K.: Phoenix, 2008. – 76 p.

7.1.2. Методичне забезпечення

1. Піковський М.Й., Кирик М.М. Методичний посібник до виконання лабораторних робіт із дисципліни “Хвороби декоративних і квіткових рослин” студентами зі спеціальності 6.090105-захист рослин. – К.: Вид. центр НУБіП України. – 161с.
2. Хвороби декоративних і квіткових рослин. Рожкова Т.О., Бурдуланюк А.О., Татарінова В.І. Практикум щодо проведення лабораторних занять для студентів 4 курсу та 2 с.т. факультету Агротехнологій та природокористування, спеціальності 202 «Захист і карантин рослин» ОС «Бакалавр» – Суми: Сумський національний аграрний університет, 2014. – 77 с.
3. Хвороби полезахисних лісових смуг. Бурдуланюк А.О. Рожкова Т.О., Татарінова В.І. Навчально-методичний посібник (конспект лекцій, завдання для лабораторно-практичних занять та самостійної роботи студента) для студентів 4 курсу та 2 с.т. факультету Агротехнологій та природокористування, спеціальності 202 «Захист і карантин рослин» ОС «Бакалавр» – Суми: Сумський національний аграрний університет, 2019. – 112 с.

7.1.3. Електронні ресурси

1. Дашенко Анна Валерьевна, Бондарева Леся Михайловна, Захист лікарських рослин від комплексу шкідливих організмів. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.sworld.com.ua/index.php/ru/agriculture-114/agriculture-animal-husbandry-and-forestry-114/21837-114-697>
2. Захист рослин. Електронний посібник. Хвороби декоративних, квіткових та газонних рослин. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://192.162.132.48:5000/MyWeb/manual/sadovo_parkove/zaxust_roslyn/5/5.htm
3. Основні хвороби та шкідники квітково-декоративних рослин. . [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://surl.li/abhal>

4. Правила утримання та збереження полезахисних лісових смуг, розташованих на землях сільськогосподарського призначення. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://hadiach-rada.gov.ua/news/1603362167/>
5. Про затвердження Правил утримання та збереження полезахисних лісових смуг, розташованих на землях сільськогосподарського призначення. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/650-2020-%D0%BF#Text>
6. Фокін А. Біологічний захист лікарських культур. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.propozitsiya.com/?page=146&itemid=2660>
7. Хвороби декоративних рослин. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://uk.kronplatz-stories.com/1439-diseases-of-ornamental-plants>
8. Хвороби квіткових культур. Хвороби і шкідники декоративних рослин. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://surl.li/abhao>
9. Хвороби полезахисних лісових смуг. Лабораторна робота 3. Хвороби листків і хвої деревних порід. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/4_kurs_12_grupa_zr_hvorobi_polezahisnih_smug_lab.pdf

7.3. Програмне забезпечення

1. Excel.
2. Текстовий редактор Word.
3. Microsoft Office Power Point.
4. Електронна база даних з програмою «Agrobase». Веб-версія: <https://agrobaseapp.com/>
5. Програма Greenval. Веб-версія: <https://greenval.org/about>
6. Серія спеціалізованого програмного забезпечення для АПК України щорічник енциклопедія пестицидів і агрохімікатів. Версія 9.0.6.4 desktop. Режим доступу <HTTP://WWW.OLDIS.NET.UA>
7. Програмне забезпечення типу Web 2.0: Google Cloud & Docs – для надання методичних матеріалів, комунікації зі студентами, виконання індивідуального завдання та розміщення завдань.
8. Програмне забезпечення системи дистанційного навчання Moodle 3.11 – для організації дистанційного навчання студентів (доступ до навчально-методичних матеріалів, комунікації з викладачем, здійснення різних видів оцінювання).
9. Програмне забезпечення Zoom Video Communications, Inc. v. 5.6.1 – для організації навчання через відео-зв'язок (за необхідності).